

МЕДІАОСВІТА

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2020: 48; 214–223 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2020.48.10562>

УДК 070-05:005.966:316.477

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ КАР'ЄРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ-ЖУРНАЛІСТІВ

Соломія Онуфрив

Львівський національний університет імені Івана Франка

вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна

e-mail: sonufriv@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8848-8236>

У статті емпірично досліджено провідні кар'єрні орієнтації студентів-журналістів. Доведено, що вони надають перевагу кар'єрній орієнтації «автономія (незалежність)». Встановлено кореляційний зв'язок між «автономією» як кар'єрною орієнтацією та наявністю маскулінних рис в особистості. Підтверджено, що студенти-журналісти мають високу мотивацію до успіху.

Ключові слова: кар'єрні орієнтації, автономія, служіння добру, мотивація до успіху, маскулінність, студентство.

Постановка проблеми. Найбільш яскраво взаємозв'язки між особистістю, професією і кар'єрою представлені в кар'єрних орієнтаціях. Тому для студентської молоді особливої актуальності набуває сьгодні питання кар'єрних орієнтацій та соціально-психологічних чинників, які впливають на їхній розвиток.

Тривалий час в українській психології термін «кар'єра» практично не використовували і не досліджували. Частіше для позначення пов'язаних з ним явищ вживали такі терміни, як професійний життєвий шлях, професійна діяльність, професійне самовизначення. Життєвий досвід особистості формує певну систему ціннісних орієнтацій, соціальних установок щодо її кар'єри. Тому у професійному плані суб'єкт діяльності розглядають і описують через систему його диспозицій, ціннісних орієнтацій, соціальних установок, інтересів і соціально обумовленої спонуки до діяльності. В американській соціальній психології цьому поняттю відповідає термін «кар'єрні орієнтації» або «якорі кар'єри».

Кар'єрні орієнтації особистості як детермінанти професійного розвитку та кар'єрного зростання нерозривно пов'язані з професійним розвитком людини. Найважливішою детермінантою професійної кар'єри людини є її уявлення про свою осо-

бистість – так звана професійна «Я-концепція», яку кожна людина втілює у багатоаспектних кар'єрних рішеннях¹.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Кар'єрні процеси стали предметом досліджень О. Бондарчук, Н. Горчарової, В. Гупаловської, А. Єгоришина, Л. Карамушки, А. Лобанова, М. Лукашевич, І. Петровської, А. Турчинова. Суттєвий внесок у висвітлення психологічних аспектів кар'єри зробили О. Бодальов, О. Деркач, А. Гусєва, Є. Моллі. Помітним явищем у вивченні кар'єри стали наукові праці В. Романова, у яких розкрито концептуальні основи кар'єри і кар'єрної стратегії; проаналізовано стан і стратегічні орієнтири кар'єрного розвитку на державній службі; досліджено проблеми регулювання кар'єри військовослужбовців; узагальнено стратегію і тактику самоврядування кар'єрою. Тему кар'єрних орієнтацій вивчали С. Белічева, В. Лавриненко, В. Ядов та інші дослідники.

Студентський час – це час особистісного та професійного становлення молоді людини, отримання бажаної освіти, а згодом і роботи за фахом. Відтак, юнацький вік – час відповідального життєвого самовизначення особистості, про що зазначено у наукових дослідженнях Л. І. Божович, Н. Є. Бондар, М. Й. Боришевського, І. С. Булах, Л. С. Виготського, М. Р. Гінзбурга, Є. І. Головахи, Е. Еріксона, І. С. Кона, Г. С. Костюка, О. М. Леонтєва, С. Д. Максименко, В. О.Татенка, Т. М. Титаренко, І. В. Нікітіна, С. М. Панченка, Р. Ф. Пасічняк та інших.

Для студентської молоді, зокрема, особливої актуальності набуває сьогодні питання готовності до професійної кар'єри за обраною спеціальністю, тобто її кар'єрні орієнтації. Психологічна готовність є однією з важливих умов успішної реалізації людини в професійній діяльності, що передбачає свідомий вибір нею професії відповідно до наявних здібностей і можливостей, усвідомлення власних потреб, вимог суспільства й колективу, поставлених цілей прогнозування, прояву своїх інтелектуальних, емоційних та вольових процесів, співвіднесення власних можливостей, рівня домагань і необхідних зусиль для досягнення певного результату². І від того, якою мірою студент психологічно готовий до професійного розвитку в обраній професії, залежатиме його конкурентоспроможність та потенціал в досягненні успіху.

Мета наукової розвідки – виявити соціально-психологічні чинники кар'єрних орієнтацій студентів-журналістів та здійснити порівняльний аналіз з контрастною групою.

3. Методологічна основа дослідження. У статті використано методи наукового аналізу та синтезу, порівняльного аналізу та узагальнення. А також методи математичної обробки даних: кореляційний аналіз, факторний аналіз, порівняльний аналіз (Т-тест Ст'юдента) результатів.

4. Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи кар'єрні орієнтації особистості, можемо стверджувати, що це її основний рід занять, діяльність, за допомогою якої суб'єкт бере участь у житті суспільства. Психологічні дослідження, пов'язані з різними аспектами взаємодії особистості і світу професій завжди потрібні і популярні. Уявлення про себе як про професіонала впливає на бачення власного

¹ Гупаловська, В., Каляманська, О., Щербатюк, О. (2008), Гендерні особливості кар'єрних орієнтацій людини, *Вісник Львівського Університету. Філософські науки*, Вип. 11, с. 229-246.

² Моляко, В. О. (1999), Психологічна готовність до творчої праці, Київ, 48 с.

кар'єрного шляху. Найбільш яскраво взаємозв'язки між особистістю, професією і кар'єрою представлені в кар'єрних орієнтаціях.

Кар'єра (італ. *carriera* – дія, життєвий шлях) – швидке й успішне просування по службовій, суспільній, науковій та іншій діяльності, досягнення популярності, вигоди; рід діяльності. Кар'єра – це професійний шлях до успіху, до престижного соціального статусу і становища у суспільстві³.

У соціальній психології та психології професійної діяльності термін «кар'єра» розглядають як соціальну динаміку розвитку особистості та її поведінкових проявів, що пов'язані з досвідом та активністю у сфері праці протягом людського життя⁴.

Кар'єрні орієнтації визначаються особистісною концепцією, талантами, спонуканнями, мотивами і цінностями. Ними керується людина, обираючи кар'єру. Кар'єрні орієнтації особистості – це вимоги індивіда, які він висуває до себе як до професіонала і до обраної ним професійної діяльності.

Критерії кар'єрних орієнтацій насамперед визначаються інтересами і нахилами особистості до того чи іншого типу професійної діяльності. Врахування цих факторів значно збільшує ймовірність вибору індивідом тієї кар'єри, яка буде приносити йому найбільше моральне задоволення і дозволить максимально реалізувати свій особистісний потенціал.

Автор концепції «кар'єрних якорів» – Едгар Шейн, професор менеджменту, який займається питаннями кар'єри та організаційних змін в Масачусетському технологічному інституті (Massachusetts Institute of Technology, MIT).

На думку Шейна, «кар'єрні якорі» – це низка уявлень особистості про себе, що визначають вибір її кар'єри. Вони розвиваються з часом і стають простішими в міру нагромадження життєвого і робочого досвіду. За «якорями» можна прогнозувати, який вид кар'єри виявиться для людини найбільш пріоритетним. Шейн зазначав, що його вибір метафори «якоря» обумовлений тим, що нам властиво почувати себе нещасливими і «прагнути назад у безпечну гавань», якщо виявилось, що робота не відповідає нашому образу себе. Едгар Шейн виділив вісім самостійних «кар'єрних якорів» або типів кар'єрних орієнтацій⁵.

1. Професійна компетентність – орієнтація, яка пов'язана з наявністю та розвитком здібностей і талантів у певній сфері (наукові дослідження, технічне проектування, фінансовий аналіз). Особистість з такою орієнтацією прагне якісно розвиватися, хоче бути майстром своєї справи. Вона буває особливо щасливою, коли досягає успіху в професійній справі, але швидко втрачає інтерес до роботи, яка не дозволяє розвивати її вміння. Одночасно така людина шукає визнання своїх талантів, що має виражатися в статусі, який відповідає її майстерності.

Вона готова керувати іншими в межах компетентності, але керівна посада для неї не є самоціллю. Тому багато хто з цієї категорії відкидають роботу менеджера, а управління розглядають як необхідну умову для просування в своїй професійній

³ Гупаловська, В. Каляманська, О. Щербатюк, О. (2008). Гендерні особливості кар'єрних орієнтацій людини, *Вісник Львівського Університету. Філософські науки*, Вип. 11, с. 229-246.

⁴ *Словарь психолога-практика* (2005), сост. С. Ю. Головин, 2-е изд., перераб. и доп., Минск, Харвест, 976 с.

⁵ Schein, E. (1996), Career anchors resisted/implications or career development in the 21st century, *Academy of Management Executive*, Vol. 10, № 4, P. 80-89.

сфері. Зазвичай це найбільша група в організаціях, які забезпечують прийняття компетентних рішень.

2. Менеджмент – орієнтація особистості на інтеграцію зусиль інших людей, координацію дій інших, брати відповідальність за кінцевий результат дій. З віком і досвідом ця кар'єрна орієнтація стає більш чітко окресленою. Така робота вимагає навичок міжособистісного та групового спілкування, високого рівня емоційного інтелекту. Людина з кар'єрною орієнтацією на менеджмент буде вважати, що не досягнула мети своєї кар'єри, поки не отримає посади на якій зможе управляти різноманітними сторонами діяльності організації: фінансами, маркетингом, виробництвом продукції, продажами.

3. Автономія (незалежність) – орієнтація з яскраво вираженою потребою все робити по-своєму: самостійно вирішувати, коли, над чим і скільки працювати, абсолютного звільнення від організаційних обмежень. Така людина буде шукати роботу з вільним режимом (консультанта, дизайнера, рекламного агента). Така особистість не хоче підпорядковуватись правилам організації (робоче місце, час, форма одягу). Звичайно, кожна людина деякою мірою потребує автономії, але якщо така орієнтація виражена сильніше, то особистість готова відмовитись від просування на службі або від інших можливостей заради збереження своєї незалежності. Така людина може працювати в організації, яка забезпечує достатній ступінь свободи, але не відчуватиме серйозних зобов'язань чи відданості організації і буде відкидати будь-які намагання обмежити її автономію.

4. Стабільність – орієнтація зумовлена потребою безпеки та стабільності для того, щоб майбутні життєві події були передбачувані. Розрізняють два типи стабільності – стабільність місця роботи та стабільність місця проживання.

а. Стабільність місця **роботи** – орієнтація працівника на організації з добрим соціальним пакетом, тривалим контрактом, позитивною репутацією. Навіть заради підвищення і більшої заробітної плати особистість не змінить добре знайоме і надійне місце роботи, але може змінити в тому разі, якщо інша організація більш надійна і стабільна. Таких людей називають «людиною організації». Відповідальність за управління кар'єрою вони перекладають на роботодавця. Така людина буде здійснювати будь-які географічні пересування, якщо того потребує компанія.

б. Стабільність місця проживання – людина, орієнтована на стабільність, не схильна змінювати заради кар'єри місце свого проживання. Такі люди можуть бути талановитими та займати високі посади в організації, але вони відмовляться від підвищення, якщо воно загрожує ризиком та тимчасовими незручностями.

5. Служіння – орієнтація, яка спрямована на «допомогу та роботу з людьми», «служіння людству», «бажання удосконалити світ». Людина з такою орієнтацією буде продовжувати працювати у певному напрямі, навіть якщо їй доведеться змінити місце роботи. Вона не буде працювати в організації, яка ворожа її цілям і цінностям, і відмовиться від просування чи перехід на іншу роботу, якщо це не дозволить їй реалізувати основні цінності життя. Люди з такою кар'єрною орієнтацією найчастіше працюють у сфері охорони довкілля, перевірки якості продукції і товарів, захисту прав споживачів. У будь-якій організації працівник буде поєднувати основну роботу і діяльність до душі.

6. Виклик – орієнтація, яка пов'язана з такими цінностями, як конкурентна боротьба, перемога над іншими, подолання перешкод, вирішення важких завдань.

Людина орієнтована на те, щоб «кидати виклик». Соціальна ситуація на роботі розглядається з позиції «виграшу-програшу». Процес боротьби і перемога важливіші для людини, ніж конкретна сфера діяльності чи кваліфікація. Наприклад, торговий агент може розглядати кожен контракт з покупцем як гру, яку треба виграти. Новизна, розмаїття та виклик мають для людей з такою орієнтацією дуже велику цінність, і, якщо все йде дуже просто, їм стає нудно.

7. Інтеграція стилів життя – орієнтація на інтеграцію різних сторін та способу життя. Прагне все гармонійно поєднати: сім'я, кар'єра, саморозвиток. Така людина цінує своє життя загалом.

8. Підприємництво – орієнтація на створення чогось нового, свого. Така людина хоче долати перешкоди, готова до ризику. Вона не бажає працювати на інших, а хоче мати свою марку, свою справу, своє фінансове багатство. Причому це не завжди творча людина, для неї основне – створити справу, концепцію чи організацію, побудувати її так, щоб це було продовженням її самої, вкласти туди свою душу. Підприємець продовжуватиме свою справу, навіть, якщо спочатку він терпітиме невдачі і йому доведеться серйозно ризикувати.

Існує низка соціально-психологічних чинників, які впливають на розвиток того чи іншого типу кар'єрної орієнтації. Це психологічний тип особистості, пізнавальні інтереси, нахили, професійна спрямованість, професійна мотивація. Кожна людина має набір особистісних характеристик, концепцію, мотиви, цінності, які визначають вибір кар'єри.

Кар'єрна орієнтація допомагає людині реалізувати себе чи досягти самоактуалізації у професійній сфері. Це стає можливим, якщо професію обирають відповідно до власних інтересів і здібностей. Якщо ж ні, тобто, коли професійний вибір визначається випадковим фактором чи умовами ситуації (близькість роботи до місця проживання, мода на певну професію, можливість отримати місце через знайомство тощо), людині важко реалізувати власний професійний потенціал. Професійне самовизначення і професійна самоактуалізація індивіда – це тривалий процес розвитку його ставлення до своєї майбутньої професії та до самого себе як професіонала.

Успіх визначається активністю самого суб'єкта професійної діяльності на шляху його особистісного розвитку. Він сам обирає професію, сам проходить період професійного навчання, сам активно будує власну професійну кар'єру і реалізує власний особистісний та інтелектуальний потенціал⁶. Обидва плани розвитку здійснюються впродовж усього професійного і життєвого шляху людини.

Студентство – це особливий період у житті людини. Щодо загальнопсихічного розвитку студентство – це період інтенсивної соціалізації людини, розвитку вищих психічних функцій, становлення інтелектуальної системи і особистості в цілому. Якщо розглядати студентство, враховуючи лише біологічний вік, то його слід віднести до періоду юності як перехідного етапу розвитку людини між дитинством і дорослістю. Тому в зарубіжній психології цей період пов'язують з процесом дорослішання.

6. Результати і перспективи подальших досліджень. Опитування відбувалося у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Група досліджуваних – студенти 3 курсу факультету журналістики, професія яких належить до типу

⁶ Знанюк, С. С. (2002), *Психологія мотивації: навч. посібник*, Київ, Либідь, 304 с.

«людина-людина» віком від 19 до 22 років. Група складалася із 30 досліджуваних. Для порівняльного аналізу ми опитали також 30 студентів 3 курсу географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, професія яких належить до типу «людина-природа». Проводилося групове дослідження.

Для проведення дослідження було використано 5 методик, а саме: для діагностики кар'єрних орієнтацій особистості – методику «Якорі кар'єри». Методика дозволяє виявити такі кар'єрні орієнтації: професійна компетентність, менеджмент, автономія, стабільність, служіння, виклик, інтеграція стилів життя, підприємництво; для діагностики особистості на мотивацію до успіху та на мотивацію до уникнення невдач – відповідні методики Т. Елерса; для діагностики психологічної статі, яка визначає ступінь андрогінності, маскулінності і фемінінності особистості використано методику «Дослідження фемінності-маскулінності особистості» Сандри Бем; для оцінки рівня суб'єктивного контролю особистості застосовано методику локус контролю Дж. Роттера. Люди відрізняються за тим, як вони пояснюють причини значущих для себе подій і де локалізують контроль над ними. Можливі два полярні типи такої локалізації: екстернальний (зовнішній локус) і інтернальний (внутрішній локус).

Поставлено такі гіпотези: 1) припускаємо, що студенти-журналісти надають перевагу такій кар'єрній орієнтації, як «автономія» (незалежність); 2) припускаємо, що, виходячи зі своїх кар'єрних орієнтацій, студенти-журналісти більше спрямовані на мотивацію до успіху, ніж на мотивацію до уникнення невдач.

Результати за першою методикою – вивчення кар'єрних орієнтацій «Якорі кар'єри» наведені на рисунку 1. Методика має 8 шкал. За результатом кількісного аналізу виявилось, що основними кар'єрними орієнтаціями групи студентів-журналістів виступають: «автономія (незалежність)», «служіння добру», а також «менеджмент», «виклик», «інтеграція».

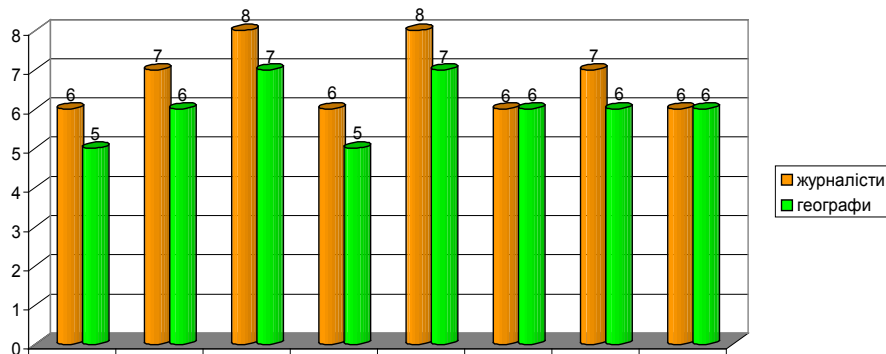

Рис. 1. Результати дослідження кар'єрних орієнтацій «Якорі кар'єри».

1 – професійна компетентність; 2 – менеджмент; 3 – автономія; 4 – стабільність роботи; 5 – служіння добру; 6 – виклик; 7 – інтеграція; 8 – підприємництво.

Очевидно, для більшості групи студентів-третьоккурсників факультету журналістики важлива робота з людьми, слугування людству, допомога людям, бажання зробити світ кращим, виражена потреба в звільненні від обмежень організаційних правил, норм та стандартів.

За результатами порівняльного аналізу за Т-критерієм Ст'юдента між студентами-журналістами та студентами-географами виявлені статистично значущі відмінності за кар'єрними орієнтаціями «менеджмент» (7,4), «стабільність» (7,2) та «інтеграція» (7,03), які більше притаманні географам. У студентів-журналістів ці шкали мають нижчі показники: «менеджмент» (6,5), «стабільність» (6,06) та «інтеграція» (6,4) (рис.2).

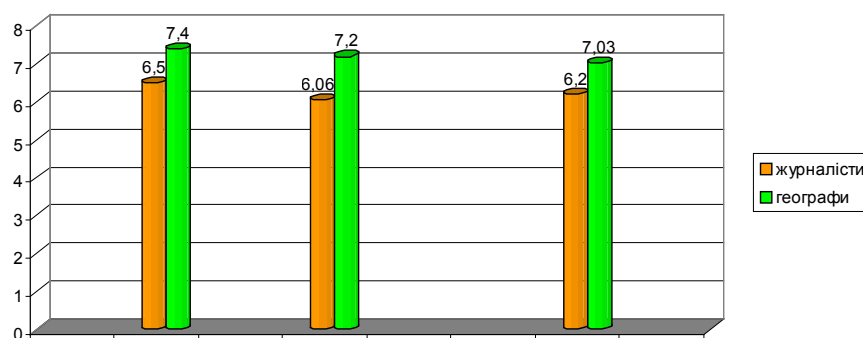

Рис. 2. Порівняльний аналіз середніх показників кар'єрних орієнтацій для студентів-журналістів та студентів-географів:
1 – менеджмент; 2 – стабільність роботи; 3 – інтеграція;

Порівняльний аналіз досліджуваних груп показав, що для студентів-журналістів провідною є кар'єрна орієнтація «служіння добру» (7,7), далі у порядку спадання розмістився показник «автономія» (7,53). До трійки кар'єрних орієнтацій молодих журналістів входить також показник «виклик» (6,63). Далі йдуть показники «менеджмент», «інтеграція», «підприємництво», «стабільність». Найменш властива як студентам-журналістам, так і студентам-географам виявилась орієнтація на показник «професійна компетентність».

У географів дещо інші кар'єрні пріоритети: на першому місці – показник «автономія» (7,73), другу позицію поділяють показники «менеджмент» (7,4) та «служіння добру» (7,4), третє місце займає показник «стабільність» (7,2). Далі – показники «інтеграція», «підприємництво», «виклик».

Привертає увагу те, що сучасним студентам властиві гуманістичні ідеали. Показник «служіння добру», тобто служіння інтересам людства, бажання бути корисним оточуючим займає перше місце серед студентів-журналістів (7,7) і друге місце серед студентів-географів (7,4).

Студенти-журналісти з провідною кар'єрною орієнтацією на автономію мають незалежну систему цінностей, їм важче пристосуватися до рутинної роботи, вони страждають, якщо не мають можливості проявляти свою індивідуальність, часто їм важко порозумітись з керівництвом.

Служіння добру, автономія та виклик – вагомні показники кар'єрних орієнтацій студентів-журналістів.

Отже, підтвердилась частково гіпотеза №1 про те, що студенти-журналісти надають перевагу кар'єрній орієнтації «автономія (незалежність)», оскільки кар'єрна

орієнтація на «автономію» майже однаково властива студентам-журналістам і студентам-географам (різниця з перевагою географів мала і становить 0,2 бала).

Між студентами-журналістами та студентами-географами виявлені статистично значущі відмінності за шкалами «маскулінність» та «фемінність». У журналістів (14,46) цей показник вищий, ніж у географів (12,53), що вказує на те, що студентам-журналістам дещо більше властиві типові маскулінні якості.

Окремо виявлене збільшення рівня прагнення автономності із збільшенням наявності маскулінних рис в особистості можемо пояснити тим, що маскулінні особи є більш незалежними, самостійними, здатними до лідерства, тому потребують більше особистого простору і зменшення тиску щодо їхньої особистості, звільнення від правил.

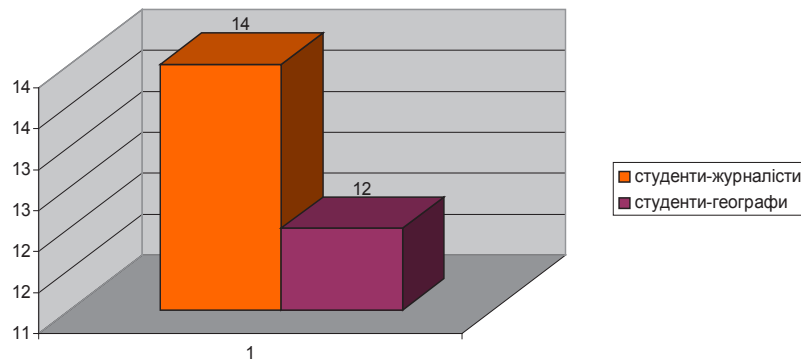

Рис. 3. Порівняльний аналіз середніх показників за шкалою «маскулінність» у студентів-журналістів та студентів-географів

Виявлені також статистично значущі відмінності між студентами-журналістами та між студентами-географами за шкалою «мотивація до успіху» (рис.2.): журналісти (19) дещо більше мотивовані до успіху, ніж їхні колеги-географи (15,6).

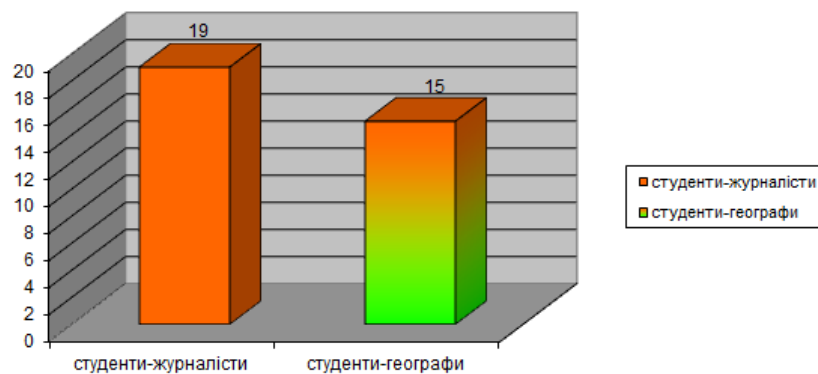

Рис.4. Порівняльний аналіз середніх показників за шкалою «мотивація до успіху» у студентів-журналістів та студентів-географів

Відповідно до результатів дослідження можемо констатувати, що загалом у студентів-журналістів та студентів-географів середній рівень інтернальності, який, до речі, властивий більшості людей. Тобто студенти прагнуть контролювати події, які відбуваються у їхньому житті, вони схильні брати на себе велику частку відповідальності за сімейні стосунки та добробут. Студенти-журналісти вірять, що вони досягнуть висот в житті самостійно, вірять у свої сили, і в майбутні починання.

Відповідно до результатів кореляційного аналізу, кар'єрна орієнтація «менеджмент» властива студентам з високим рівнем інтернальності маскулінного типу. Тобто інтернали переважно маскулінні і у різних галузях обирають як кар'єрну орієнтацію «автономію».

Відтак, відповідно до результатів, підтвердилась гіпотеза №2, що мотивація до успіху є більш визначальною для студентів-журналістів.

6. Висновок. Кар'єрні орієнтації – це низка вимог особистості, які вона самостійно ставить перед собою щодо обраної професійної діяльності. Відтак для студентів кар'єрні орієнтації є важливим компонентом самовдосконалення особистості студента, що сприяє формуванню самореалізації в професійній сфері. Тобто кар'єрні орієнтації – це детермінанти професійного розвитку особистості, зокрема у студентському віці. Саме студентство – це період інтенсивної соціалізації людини, розвитку вищого професійного самовизначення, становлення інтелектуальної системи і особистості в цілому.

Щодо практичних рекомендацій, то освітньо-виховну роботу педагогів і особистісний потенціал студентів-журналістів доцільно спрямовувати на формування і розвиток такої кар'єрної орієнтації, як «професійна компетентність», тобто постійно розвивати майстерність у професійній справі, що забезпечить відповідний соціальний статус та визнання талантів.

Звернути увагу також на локус контролю, оскільки рівень інтернальності студентів-журналістів є середній, це означає не боятися брати на себе відповідальність за власний життєвий вибір у професійній сфері і не лише, самостійно дбати про стабільну роботу та добробут. Навчитися чітко усвідомлювати свої особистісні якості, які відповідно проектувати через кар'єрні орієнтації на професійне самовизначення. Тут можна порекомендувати пошук вправ для саморегуляції, створення психологічної підтримки для формування почуття впевненості в собі та в професійному успіху.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гупаловська, В. Каляманська, О. Щербатюк, О. (2008). Гендерні особливості кар'єрних орієнтацій людини, *Вісник Львівського Університету. Філософські науки*, Вип. 11, с. 229-246.
2. Знанюк, С. С. (2002), *Психологія мотивації : навч. посібник*, Київ, Либідь, 304 с.
3. Моляко, В. О. (1999), *Психологічна готовність до творчої праці*, Київ, 48 с.
4. *Словарь психолога-практика* (2005), сост. С. Ю. Головин, 2-е изд., перераб. и доп., Минск, Харвест, 976 с.
5. Schein, E. (1996), Career anchors resisted/implications or career development in the 21st century, *Academy of Management Executive*, Vol. 10, № 4, P. 80-89.

REFERENCES

1. Hupalovska, V. Kalyamanska, O. Shcherbatyuk, O. (2008). Genderni osoblyvosti karer-nykh orientatsij lyudyny, *Visnyk Lvivskogo Universytetu. Filosofski nauky*, Vyp. 11, S.229-246.1
2. Znanyuk, S. S. (2002), *Psykhologia motyvatsii* : navch. posibnyk, Kyiv, Lybid, 304 s.
3. Molyako, V. O. (1999), *Psykhologichna gotovnist do tvorchoi pratsi*, Kyiv, 48 s.
4. *Slovar psykhologa-praktyka* (2005), sost. S. Yu. Holovyn, 2-e izd., pererab. i dop, Minsk, Kharvest, 976 s.
5. Schein, E. (1996), Career anchors resisted/implications or career development in the 21st century, *Academy of Management Executive*, Vol. 10, № 4, P. 80-89.

**SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS CAREER ORIENTATIONS
OF STUDENTS-JOURNALISM****Solomiya Onufriv***Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chuprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine**e-mail: sonufriv@gmail.com**<https://orcid.org/0000-0002-8848-8236>*

In the article, we have made a theoretical analysis and empirically investigated the social and psychological factors of career orientations journalism students. Applied methodology of «Anchors career» E. Schein, methods of diagnosis of personality motivation to succeed T. Ehlers, a technique dihnostyky individual motivation to avoid failure T. Ehlers, technique «Research femininity-masculinity personality» C. Bem and method for diagnosing the level subjective control (locus of control) J. Rotter.

Career orientations are the determinants of professional personality development, particularly in college age. Studenthood is a period of intense socialization of a person, development of higher professional self-determination, formation of an intellectual system and personality as a whole.

Empirical studies made it possible to identify the leading career orientation journalism students, explore their relationships with the psychological characteristics of personality. It is proved that journalism students prefer career orientation «autonomy (independence)» The relationship between autonomy as career guidance and presence of masculine traits in personality. It is proved that journalism students are highly motivated to succeed.

According to the results of the study, we can state that, in general, journalism students have an average level of internality, which, incidentally, is typical for most people. Students strive to control the events that take place in their lives, they tend to take a great deal of responsibility for their professional career. Journalistic students believe that they will reach heights in life on their own, believe in their strengths and in their future endeavors.

Keywords: career orientation, autonomy, good service, motivation for success, masculinity, locus of control, students.